

Izhaja 1. in 15.
dne v mesecu.

Veljâ za celo
leto 3 gold.

Vreduje in na svitlo daje: Anton Janežič.

Št. 14.

V Celovcu 15. junija 1861.

VII. zv.

Stare pesmi. *)

I.

V deveti deželi omožena gospa.

(Narodna.)

V gradu se gospod, gospá
Gor in dol sprehajata,
Skerb gospéj po glavi hodi,
Ko pripravlja se h porodi.
Ker veliko ima skerbí,
Oprašuje, govori:

„Ko b' se znajdel hiter sel,
Da b' po mojo mater sel
Notri v deveto dežel,
On bi dober lon prejel.
Jez bi dala dober lon,
Dober lon, aj dvajset kron.“

Gospá tega ne zgovori,
Hitro sel za njo stojf:
„Gospá, kaj mi ukazete,
Hitri sel sem, gledajte!“
Gospa to mu govori:
„Vtergaj ti mi rože tri.“

Pervi pušeljc jesenja,
Mal' pri nas je veselja;
Drugi pušeljc drobnih rož,
Mi li imamo v Bogu trošt;
Tretji pušeljc žalbeljna,
Pri nas je dosti žalega.

Hitri sel po mater gre
Notri v devete dežele.
Ko po poti rajzata,
Lepo zvonit' zaslišita,
Mati to pregovori:
„Zdaj je umerla moja hči!“

*) G. J. B. nam je poslal slovenski v metelkici pisan rokopis, ki obsega pod naslovom: „Viši pesmi in poljudne popevke, I. del“ 62 pesem, izmed kterih jih je 29 narodnih. Rokopis je bil lastnina g. Lovreta Rozmana, ki je l. 1856 kot lokalist v Pečah v Moravski dekanii umrl. G. Lovre Urbanija ga je po njegovi smrti kupil in je tako nam v roke prišel. Pesme so bile zložene nektere v Ljubljani (1824—26), ena v Železnikah (13. grudna 1827), nektere na Breznici (l. 1829), ostale pa (l. 1834—1837) na Gori. Kdo jih je zložil, nam doslej še ni znano, po vsi priliki pa g. Rozman sam; naj nam blagovoli naznaniti, kdor je poznal ranjcega Rozmana. — Narodne pesme so posebno lepe, pa so blizo že vse v Koritkovi zbirki natisnjene; pa tudi izvirne pesme razodevajo dosti pesniškega duha. Tu podamo iz omenjene zbirke bravecom eno narodno in eno izvirno pesmico na poskušnjo. Ali ni nikomur znano, kje se nahaja II. del tega rokopisa? Prosimo, da se nam naznaniti blagovoli. Vredn.

Sel tako ji govori:
„Tiho, tiho! mati vi!
Naša je navada ta,
Aj navada blažena!
Ko solnee na pol dan stoji,
Da povsod lepo zvoni.

Kamor deleč prideta
Blizo grada belega,
Mati to pregovori:
„Zdaj je umerla moja hči!
Oblajo noj žagajo,
Hčeri trugo delajo.“

Sel tako ji govori:
„Tiho, tiho, mati vi!
Naša je navada ta,
Aj navada blažena:
Stòle, mize popravljajo,
Za botrinjo napravljajo.

Prišla sta pod beli grad,
V lini gospoda vid'ta stat',
Briše si černe oči,
Mati to pregovori:
„Zdaj je umerla hči moja,
Polni so gospod solza.

Sel tako ji govori:
„Tiho, tiho, mati vi!
Šli gospod so kuharci dat',
Dim v oči je jel stopat';
Zdaj oči si brišejo,
Posušiti išejo.

Ko v bel grad prideta,
Hčér mertvo zagledata,
Mati to pregovori:
„Moj Bog, kaj se mi zgodi!
Kje si tisti hitri sel,
Ki si bil po me prišel.“

„Ti si me vodil v deveto dežel,
Dober lon boš zdaj prejel,
Jez bom dala dober lon
Dober lon, aj dvajset kron.
Ti s' me troštal prelepo,
Umerla nisem jaz zato.“

Mati to še govori:
„Mati nobena prav ne st'ri,
Ki svojo hčér moži takó,
Kot sem bila jaz svojo
Notri v deveto dežel:
Bog pred časom jo je vzél.“

Mati komaj zgovori,
Doli pade, omedli,
Duša njena se odloč',
Ker žal'vala je na moč.
Oh, kaj žalost ne stori,
Kmalo dve gospe umori!

II.
Slovó.

(V Ljubljani 13. velicega travna 1825.)

Lahko noč!
Vaš prijatelj zdaj se loč';
Svet'ga raja mir, veselje
So samo zdaj moje želje.
Smert! kje je zdaj tvoja moč!
Lahko noč!

Zdaj pa se
Raj nebeški mi odpre;
Tud' zdih'vanje revne zemlje
Zdaj od mene slovo jemlje,
Bod' pozdravljen oča dom,
Rajšal bom!

Tok solza
Za plačilo svet nam da.
On nam sicer srečo kaže,
Pa pregrešno nas oblaže;
Sreče tukaj pač ne bo,
Tam samo.

Rožice
So mi tam pripravljene;
Nič ne maraj, moj prijatelj!
Kdo ljubezen nam bo kratil?
Ona v grobu ne zaspi
Ne strohni.

Lahko noč!
Bog mi pridi na pomoč!
Grenka scer je pot terpljenja,
Sladek pak je ven'c življenja:
Kdor za raj vel'ko terpi,
Tam živi.

Zamorjeni cvet.

(Spisal Fr. Erjavec.)
(Konec.)

Za Valentina se je začelo zdaj novo življenje. Od dne do dne se je bolj prepričal, da človek ne more biti srečen, ako se loči od ljudi in sam zase živi, kot divja zver v gozdu. Zdaj ni več cele dni pohajal po gozdih, tudi ni pozno v noč sedel pri kacih bukvah, ampak je pogosto hodil doli v vas k svojim sosedom in ti so k njemu zahajali. Tudi domača družina je občutila to premembo, posebno Martin je na novo oživel.

Na dan Valentinovega godú je bilo v gradu kaj veselo. Vsi sosedi in znanci so se snidli, tudi Burja je prišel pozdravit svojega drazega prijatla. Proti večeru se je pripeljal tudi stari Potokar in ž njim Regina, njegova unukinja. Da si tudi je bila ravno v letih, kjer je človek naj bolj življenja vesel, ji vendar hrupeče veselice in tesno življenje v mestu, kamor jo je bil baron Siegeldorf, dober prijatelj njenega očeta, na predpust povabil, ni moglo dopasti; toraj se je kmalo iztergala iz nove družine ter se je zopet podala na samotni grad k staremu očetu.

Do pozne noči je gostil Valentin svoje goste, potem so se razšli. Valentin je spremil Potokarja do polpota in je moral obljubiti jih prav pogosto obiskati. Burja je ostal še ene dni pri Valentinu in marsikako pametno besedo sta pregovorila. Drugi dan po Burjatovem odhodu je Valentin obiskal Potokarja. Prav prijazno ga je sprejel in kot bi trenil, je minul dan v Re-

ginini drušini. Pogosto je hodil zdaj k Potokarju, ali pa znabiti k Regini, ker ž njo se je večidel razgovarjal; zvesto ga je poslušala, ko je pripovedoval, kod je hodil in kaj je vidil. Regina je bila velika prijateljica cvetic in Valentin ji je v tej reči znal naj bolje svetovati. Po celi popoldan sta hodila po vertu. Valentin jo je učil in ji kazal, kako se tej ali uni cvetici streže; tudi korenja in semena, ki jih je iz Amerike seboj prinesel, je prijateljsko ž njo delil. Reginino veselje je bilo veliko, posebno ko so jele poganjati in se razcvetati. Valentin je vedil tudi pri vsaki cvetlici kaj zanimivega povedati, ali od kraja, kjer je doma, ali od tamošnih ljudi, od njih življenja in od njih navad. Večkrat mu je luna razsvitljevala pot, ko se je vračal domu; če pa tri dni ni bil na Potokih, se mu je to zdelo že pol večnosti in tudi Regina je vselej že težko pričakovala svojega učnika; tako namreč je imenovala Valentina.

Tedni so minuli kot ure, nastala je najlepša pomlad. Neko jutro je Valentin žalosten hodil po svojem lepem vertu. Mraz prejšne noči mu je umoril na vertu naj lepšo cvetlico, katero je bil Regini za njen osemnajsti rojstni dan namenil. Bila je krasna magnolia iz severne Amerike v naj lepšem cvetu: vertničar jo je pozabil na večer pokriti in juterni mraz jo je bil popolnoma poparil; krasno zvonasto cvetje je pobesilo vele glave.

Valentin je ravno hotel iz verta, kar se pripelje Potokar z Regino. Hlapec je že priskočil, da bi izpregel konje, ali Potokar mu zabrani, in se obrne k Valentinu. „Ne zameri,“ mu reče, „danes sem se malo dalj namenil; z gospodom fajmoštrom namreč imam nekaj se pogovoriti. Če bova utegnila, se bova pa nazaj oglasila.“

„Samo to gledajte, da se ne bote predolgo mudili!“ pristavi Valentin.

„Stari oče!“ zaprosi Regina, „jaz že dolgo nisem vidila Valentinovega verta, ne bi li smela jaz tū ostati, saj menda mene ne bo treba pri vaših opravilih.“

Potokarju se je vidilo, da mu to ni bilo všeč, ali vendar se tej prošnji ni mogel ustavljati, posebno ko je še Valentin prosil za Regino. Potokar se je tedaj sam odpeljal v vas. Regina pa je ostala pri Valentinu.

Valentin ji poda roko in jo pelje v vert.

„Kje imate vašo magnolio?“ ga vpraša ona.

Valentin ji jo molče pokaže.

„O vi se šalite?“

„Raj bi se šalil? To je bila še včeraj krasna magnolija, od ktere sem vam pravil, danes je pa zamorjena.“

„Za letos vsaj, ali bo znabiti vendar le pognala prihodnjo pomlad?“

„Ta nikdar več cvetela ne bo, mraz ji je do serca prišel.“

„Ah! ti uboga roža!“

Valentin jo pelje dalje po vertu, in ko vsega obhodita, se vsedeta na klop pod mlado lipo.

„Kdo bi bil mislil,“ pravi Regina, „da bo ta vert v enem letu tak kot je zdaj. Lani je bilo tu prav žalostno.“

„Da si tudi sem sam prijatelj lepih cvetic, se mi vendar zdaj še vse bolj dopade, ko vidim, da se vam dopade. Ali tukaj v gradu ga nimam človeka, ki bi se z mano veselil in žalostil. Regina! — kraljica mojega serca, bodi tudi kraljica mojega verta in vsega kar imam; — kraljaj v mojem gradu.“

Ona pobesi solzeče oči, mu izmakne počasi roko, nič ne reče, le z glavo odmaj.

Dolgo sta oba molče sedela. Valentinov obraz se prav nič ni spremenil, Regini pa je bilo vedno težje pri sercu. Čez nekoliko ustane in gleda po cesti proti vasi, potem se zopet usede rekoč: „Starega očeta dolgo ni.“ Valentin na to nič ne odgovori in tako sta spet tiho sedela, da se je Potokar pripeljal. Regina hiti k njemu, se verže v voz njemu v naročje in še preden je Valentin bliže prišel, je voz že zderdral iz njegovega dvorišča.

Proti večeru prinese potoški hlapec pisma na Valentina. On hitro razpečati in bere: Ljubi sosed! Regina je že nekaj dni nevesta mladega barona Siegeldorfa. Toliko na kratko, da se bote znali ravnati.“ Valentin se skor na glas nasmeja in misli sam pri sebi: O Burja, tvoje modrovanje je puhlo, jaz svet bolje poznam.

Valentin je bil zdaj spet zapuščen, kot nekdaj v Gradcu. Otožen je spet hodil po gozdih in po goricah — ali veselje je bilo preč. Spomnil se je na magnolijo.

Nekoliko dni pozneje ogleduje tersje v vinogradu in ko do verha pride, se vleže pod koščati oreh, vzame v roko knjižico in se sili brati, ali ker vidi, da se siliti nič ne pomaga, verže bukve v stran in postopa za svojimi mislimi. Nehoté so tudi oči šle za njimi, ter so med zelenim koščatim drevjem poiskale streho potoškega gradu, v katerem so se zdaj mudile njegove misli. Na levo in desno so se razprostirale lepe gorice, pod njimi zeleni travniki in rodovitno polje in v kraju za bukovim gozdom se je svetil njegov na novo pobeljeni grad. Kako lepo je vse to, premišljuje sam pri sebi! Kako me je vse to še včeraj veselilo, kako sem noč in dan mislil, kako bi zboljšal in olepšal svoje posestvo — zdaj me je pa vse minulo. Zdaj mu je bilo vse eno, ali bodo lepe tuje cvetlice docvetele ali ne; njegovo domovanje, katero se mu je spet tako priljubilo, se mu je na enkrat zdelo prazno, pusto in žalostno — vse mu je bilo pretesno in njegovo serce si je spet želelo širje meje.

Iz teh misel ga prebudi kočija, ki se je od Potoškega grada po cesti peljala. Njegovo bistro oko je kmalo spoznalo osebi, ki ste v nji sedele. Starši s sivim nizkim klobukom je bil stari Potokar in mlajši je bil baron Siegeldorf, Reginin ženin. Dolgo gleda za njima, in ko je zginila kočija, se prime za glavo: „Ali nisem podoben otroku, ki hoče le vse samo imeti, kar se mu dopade — ali viditi jo moram še enkrat, naj velja, kar hoče! Reče in pobere svoj slamniki, si popravi ruto za vratom, skoči čez plot in po znani poti gre proti gradu. Okoli grada je bilo vse tiho in okna so se svetile v zlatu zahajajočega solnca. Po kamnitih stopnicah gre v prvo nadstropje, prederzno prime za kljuko in stopi v veliko sobano. Na sredi je stala miza in na nji nekaj praznih in na pol polnih vinskih butelj. On se oberne na levo in pride spet v prazno sobo, že hoče stopiti v tretjo, kar obstoji na pragu. Rudeče zagrinjala so bile razpuščene in solnce je rudečilo sobo; na zofi je pa sedela Regina v beli obleki. Obraz je zakrila v blazino ali po njenem ihtenju soditi je brikto jokala. Valentin obstoji sred sobe, milo se mu je storilo, ko vidi ljubeznjivo deklico v taki žalosti. „Regina!“ jo pokliče z milim glasom. Ona na ta glas vzdigne glavo, pa se spet verže na blazino in še huje joka. Valentin stopi še bliže nje: „Regina! jaz sem prišel le po slovo, po slovo

za vselej. Več se ne bova vidila. Bog ti daj srečo, katero ti jaz želim.“ Pri zadnjih besedah se nagne čez njo in jo na čelo poljubi. Precej po tem si ona pokrije zopet obraz in joka, da bi si kmalo oči izjokala. Valentin se je še enkrat ozerl na ljubeznjivo podobo, potem je po perstih šel iz sobe.

Ko je prišel domu, je pisal Burjatu sledeče pismice:

Ljubi prijatelj! kar si ti meni o sreči govoril, ni res, ali saj za mene nima veljave. V kratkem boš kaj več zvedel. Prosim te vzemi k sebi mojega strička Riharda, jaz romam k beli reki na grob Kazimirjev. Z Bogom! Spomni se časih

Tvojega

nesrečnega Valentina.

Drugo jutro pred solničnim izhodom je obiskal očetov in materni grob, ozerl se je tudi na Marijno gomilo in ko je zlato solnce izhajalo, je še enkrat pogledal z verha na svoje milo domovanje.

Ali se je pod tujim nebom umirilo njegovo sercé, ali je zatopil svoj spomin v slano morje? Je li našel na planjavah tuje zemlje sreče, ktere je zastonj iskal po dragah svoje domačije? Kdo vé?

Človek toliko velja, kar plača.

(Spisal J. Mencinger.)

(Konec.)

VII.

Zadnji žrebelj in smerečico so pribili na streho Mickine hiše. Bila je nova hiša nar lepša v vasi. Imela je nadstropje, visoke okna, dvoje duri, obokano klet in znotrajne sobe in izbe so bile prav pripravno postavljene. Za hišo je bil hlev niži, kakor hiša, in snažen prostoren dvor je bil med njima. Malo tako lepah hiš je na kmetih, ker naši domači zidarji večidel ne znajo več kakor postavljati kamen na kamen, obris za hišo jim večidel daje gospodar sam, in kakoršen je gospodar, taka je potem hiša. Zató je tudi tako malo lepah in vkusno sozidanih hiš viditi. Okna so redko in gosto, velike in majhne vse vprek postavljene, včasih še celo v eni versti ne; na lepoto in ravnomernost se ne gleda. Duri so postavljene, kjer si bodi, celo na voglu hiše sem vidil marsiktere. Ko se pa stopi v poslopje, je homatija še večja, povsod debelo zidovje, polno voglov in neporabljenih kotov, nikjer priličnega prostora. Pozna se, da Slovenci ne zidajo še dolgo; zidarji pa tudi še dolgo ne bodo tako umetni, kakor so postavim tesarji in mizarji. Prav čudno je res, da na tako okornem zidovju sedi tako lepo vezana tesarija in tako terdno ostrešje. S tem pa nisem hotel reči, da so vse kmečke hiše zidane tako okorno; nekatere so clo umniše postavljene, kakor marsiktera Ljubljanska.

Vzrok, da je Mickina hiša zala in pripravna, je bil pa edino le ta, da je Krucman, ki je zidarjem pokazoval, kako in kaj naj zidajo, precej lepah hiš vidil; on je pa vse, kar je kje vidil, presojeval; kar je dobrega spoznal, je skusil tudi pri sebi vpeljati, in ni se mu škoda zdelo denarja in truda, ako je veljalo kaj zboljšati. Tudi častilakomnost je moža gnala, da je v vsem

hotel biti prvi in vaščanom dajati dober izgled. Kako rad je Krucman sosede vodil po novih sobah, kako se je hvalil, ko jih je ogledoval, saj bile so njegova znajdba; pa tudi mnogo sladkih ur je mož upal v njih preživeti.

Ker je hiša popolnoma dodelana, je danes Krucman župana povabil, naj jo pride pogledat, in jo pohvali pri vinu, kterega bota pila pri novi mizi. Prijazno se pričkaje, sta sedela moža za mizo, kakor tisti večer, ko je ranjca Reza Matevža od hiše odgnala. Pa ni se Reze spomnil ne Krucman ne župan, in nobenega kozarca nista izpila v njen spomin. Mica je vsa zamisljena zraven mož sedela in predla. „Ali ti je všeč moja zidarija?“ jo vpraša zadovoljni oče. Hči klaverno odgovori: „Dopadla bi mi hiša, ako ne bi bila moja.“

Jezno Krucman odgovori: „Kakor bi me v serce zabolilo, me zabolijo tvoje besede. Da moram imeti tako neumno, tako svojeglavno hčer! Kako veselile bi se druge dekleta, ako bi imele kaj takega!“

„Tudi jaz bi se veselila, in če se ne bom kmalu, se ne bom nikoli.“

„Kmalo se boš. Danes se pripelje mesarjev Janez iz Ljubljane hišo in polje ogledovat, in če mi bo fant po volji, imamo čez stiri tedne poroko. To bo veselje!“

„Žalost bo, oče. Serce mi bo pokalo, kedar bom mogla stopiti pred oltar s mesarjem; ako ne odjenjate, ako mi ne daste več odloga, naj se spolni vaša volja; bodite vi zadovoljni in veseli, jaz naj pa žalujem, ker sem navajena.“

„Neumno dekle, koliko križa imam s tebo! Vsa družina, celo vsa vas se ravná po moji volji in pameti. Ti pa delaš, kakor bi moja hči ne bila.“

Na to Mica odgovori: „Ljubi oče! krivo me sodite, ker ljubezni ne poznate druge, kakor do premoženja. Vaše serce se nikdar ni ogrelo za kaj boljšega; vi nikoli niste bili mladi. Dajte mi vaše merzlo serce, in z veseljem bom spolnila vašo željo. Dokler mi pa to serce v persih bije, bom nosila v sebi staro ljubezen in obljubljeni zvestobo; strah in up bota edina občutka, ki se bota v njem verstila. Kako bi mogla verlega Matevža pozabiti! Vedno mi je živo pred očmi, posebno tisto jutro, ko sva slovó jemala; on je šel na Laško, jaz domu. Britko sem jokala, on me je pa tolažil. „Tvoje solze, je djal, se bodo kmalu v smeh spreobrnile. Najina težava bo le kratka skušnja. Za vekomaj naju sreča ne more zapustiti, ker ničesar nisva kriva.“ Tako je djal, in obrisala sem si solzé. Upam, da tako blagega serca ni kroglica zadela. Prišel bo Matevž nazaj in ž njim veselje. Zame pa ni druge ljubezni in družega veselja, kakor on. Kakó bi mogla v zakon jemati družega moža; kakó bi me pekla vest, kakó serce bolelo? In če Matevž pride nazaj, kaj bi mislil o meni? Nar bolj zaničljiva stvar mu bom na celem svetu, mislil bo, da sem ga tudi jaz obrekovala in černila, in mu hinavsko iz rok iztergala namenjeno dedšino. Ko je šel na Laško, ni imenoval svojega, kakor edino moje serce; kaj bi počel, ako najde tudi to drobno serce po izneveri družemu prodano. . . . Ako nočete krivi biti nesreče dveh serc, dovolite mi odlog, da zvem, ali Matevž še živi; morebiti je srečen, in tudi bogat, oče! Ako pa reven pride, ne glejte toliko na merzli denar, ampak premislite, da je zadovoljnost in ljubezen v revnem zakonu več vredna kakor vsi milijoni.“

Krucman se za tako govorjenje ni zmenil veliko. To je prazno blebetanje, je djal. „Pa da bo konec pre-

pira in dolgih besedi, ti obljubim, da te bom Matevžu dal, in raji kakor družemu, da ti voljo spolnim, ako pride nazaj, in toliko denarja prinese, kakor bi jih imel mesarjev Janez; ako ima tudi sto ali dve sto manj, bom skozi perste pogledal. Denar, Mica, denar je prva reč. V nar gorkeji ljubezni zmerznoš brez denarja. Kjer je denar, tam je sreča, kjer ga ni, reva in nadloga. Zdaj mi pa molči o Matevžu, da me ne vjeziš.“

Komaj je Krucman besede izgovoril, stopi v hišo mesarjev Janez iz mesta, Mici namenjeni ženin. Razveselil se je Krucmanu obraz, ko je roko stisnil čverstemu mladenču; posadil ga je zraven sebe in mu pomolil polno kupico, da sta terčila Mici na zdravje. Pogovarjati so se jeli može o mnogih rečéh, o hudih casih, o dragini, ki kmalu vtegne pritisniti, o negotovem pričakovanji ponovljene huje vojske; in tudi na mnoge gospodarske reči je speljal Krucman namenjenega zeta, da bi natanko spoznal njegovo pamet in zgovornost. Ni mu ravno vse dopadlo, kar je mesarjev sin govoril; pa upal je Krucman, da ga v kratkem izuri in mu odprè pravi pogled v vsako reč, kar zdelo se je možu, da je mladenec prebrisanega glave. Povedal je mladenec tudi mnogo novic iz mesta, pozdravila je prinesel od Krucmanove Lenke, ki je v mestu omožena; rekel je med drugimi tudi, da je pripeljal v vas nekdanjega papeževega vojaka, kateri ima nekaj znancov v vasi, ki jih hoče med potjo obiskati. Mico so te besede veselo ganile. Več ni mogla mirno sedeti; zdaj skozi to, zdaj skozi uno okno je pogledovala; in nit se ji je tergala med persti. Samo Krucman je to zapazil in spoznal, kaj pomeni. Zamislil se je mož, ko sta se župan in mladi mesar pričkala o laških homatijah in o kratkem boju, kateri je Sardinskemu kralju prisvojil novo lepo in veliko deželo.

Nista še pričkanja dognala, in zmagala ni nobena nasprotnih misel, ko Krucman moža povabi, na polje stopiti, da se bo pred mrakom moglo vse obravnati. Ko so može odšli, je Mica kolovrat popustila, in pred oknom stojé je prepevala napeve priljubljenih pesem. Ni dolgo stala pri oknu, ko vidi papeževega vojaka počasi stopati proti hiši. Večkrat je postal na cesti, kakor bi se ne upal naprej, in kedar je glavo povzdignil in se ozel proti belemu poslopju, mu je solzica zaigrala v očeh. Koj ga je Mica spoznala ter skočila skozi vrata, in preden se je vojak spregledal, mu je oklenila njezne roke okoli vrata. Mica ni mogla govoriti, pa nar lepša solzica, solza veselja, je razodela, kaj čuti njeno serce. V hišo ga je peljala, ga za mizo posadila. Ko Matevž vidi nalite kozarce na mizi, z začudenjem vpraša, kaj to pomeni?

„Prodajajo hišo in moje serce. Ravno prav si prišel, da si boš rešil hišo in mene. Jeli, da se ne bova več ločila?“ pravi Mica.

„Upam, da ne, ako Bog hoče in ti. Kaj pa oče, so zdravi, in še tako terdi?“

„Oče so dobri in omečila jih bova. Kmaló bodo prišli s polja. Ali si lačen in truden?“

„Nisem lačen in truden, ampak vesel ne morem povedati kako. Ti si pa tako obledela, kar te nisem vidil, si bila mar bolna?“

„Žalostna sem bila, pa kmalo bom zopet živa in rudeča.“

Zdaj so pa možjé v sobo stopili. Krucman ni nar manj osupnil. Stopil je k mizi in roko je podal Ma-

tevžu; pa stisnil mu je ni: „Ali si še živ Korobalde?“ ga vpraša.

„Bolj kakor poprej,“ odgovori Matevž.

„Ali si kaj veliko Lahom glave posekal?“ zopet Krucman vpraša.

„Jaz sem bil miroljuben, mesarjenje sem drugim prepustil. Navduševal sem kerdelo z vinom in žganjem, in moč sem jim dajal s pečenko in klobasami; ker bil sem branjavec pri vojakih!“

„Ker imamo ravno čas, povej nam kaj od vojske,“ zopet Krucman veli.

„Vi imate čas, jaz pa ne. Povest svojega vojskovanja bom povedal drugikrat ali pa nikoli, ker drugam bom potoval, ako se zdaj kaj družega ne zmemim.“

Krucman je dobro vedil, kaj Matevž želi, pa kot je mož bil nejevöljen, vendar ni hotel, da bi Matevževa obveljala. „Mi tebi nimamo veliko povedati,“ je djal, „kar bi bilo besede vredno, saj si že vse v kerčmi zvedil. Od Laškega, od te čudne dežele, od tistih homatij in bojev boš pa vsaj nekaj povedal.“

„Zdaj imamo mir,“ odgovori Matevž. „Govorimo o družih rečeh, o novih hišah in možitvah.“

„To je prav,“ pristavi župan, „od ženitev se memimo. Matevžu, vem, je to nar bolj všeč.“

„Tudi jaz sem te misli,“ pravi Krucman, toda memim, da so si Matevževe in moje misli v marsičem navkriž. Tukaj mesarjev Janez iz mesta je prišel zemljišče ogledovat, in če gre vse po redu, mu precej Mico zaročim.“

Zdaj se Mica oglasi, ki je zraven Matevža sedela: „Rada bom vzela v zakon moža, ki ste mi ga nekdaj hvallili. Večkrat je šel memo naše hiše, vi ste pa s perstom nanj kazali, rekoč: „Viž Mica, tak mladenec je zate.“ Veste še, kdo je bil? Jaz sem ga izbrala po vaši volji. Ne vem kako, da ste to pozabili tako hitro, in pripeljete novega ženina v hišo, ko je stari pohvaljeni vernil se čverst in zdrav.“ — Krucman je na to z glavo kimal, in beseda se mu je poderla na jeziku. Mesarjev sin iz mesta je pa nekako ošabno spregovoril, da ž njim pogoji zakona niso še določeni, in tudi dota, ki jo Krucman misli pridati, se mu zdi premajhna, ker posestvo ni tako veliko, kakor ga je pričakoval.

Krucman na to odgovori: „Ljubi moj Janez iz mesta! ti pač malo poznaš vrednost zemlje na kmetih. Če hišno posest prav ceniš, in mojo doto prišteješ, boš dobil premoženje, ki ga mestna gospodična ne prinese sinu mesarjevemu. Pogoji, se ve, da niso gotovi, pa v zakon te tudi ne silim. Bog varuj! To ti pa povem, da take neveste, kakor je Mica, ne boš dobil nikjer, če si ravno mesarjev sin iz Ljubljane.“

Mesarjevemu sinu so se te besede zamerile, zarudel je v obraz, in nič ni spregovoril. Matevžu je Krucman pa tole povedal: „Razložil sem ti že enkrat, kaj mislim od tvoje ljubezni do Mice. Djali sem, da mož in žena morata imeti primerno premoženje; in da nikakor ne gre, da bi mož zajedal premoženje svoje žene. Rekel sem ti, da bi ti Mico prav z veseljem pustil, raji kakor drugemu. Pa pomisli, da si reven; ona pa bogata, to ne gre vkup. Ljubezen brez denarjev je nesrečna neumnost. Zdaj ti pa Mice ne morem dati, tudi zavoljo poštenja ne. Od tistega požara sem te ljudje hudo sodijo, in tudi zavoljo tistih tri sto goldinarjev te nimajo preveč v časti.“

„Kako čudni so ljudje,“ odgovori Matevž. „Tisto noč, ko so ranjka teta pogoreli, sem bil v Ljubljani celo noč na ženitvanji nekega jermenarja. Povej, Janez, kako sva plesala. Tudi Mica je bila zraven.“

„Da presneto bodi,“ odgovori mesarjev sin, „dosti sem bil slep, da nisem že takrat zapazil, da zame pri Mici ne bo sreče. Le z Matevžem je govorila in plesala, mene se je pa kar ogibala.“

„Zakaj mi tega nisi povedala?“ naglo Krucman Mico vpraša.

„Prisegla sem Matevžu, da bom o tem molčala pred vsemi ljudmi; drugači on ni hotel na ples, ker ste ga bili ravno tisti dan tako hudo svarili, in mu prepovedali z mano govoriti.“

„Zato, Matevž, te prosim odpuščanja,“ pravi Krucman. „Kaj pa je z bankovci? Ljudje pa menijo, da si jih ukradel sam sebi.“

„Bankovce sem včeraj dobil nazaj. Dacar, ki ga dobro poznate, pa v Ljubljani sedi zavoljo tatvine.“

„Ali dacar? Ne bil bi verjel. — Tri sto goldinarjev tedaj imaš, pa to je vse premalo za mojega zeta.“

Zopet se Mica oglasi: „Oče in župan in oba se spomnita, da so teta Reza na smertni postelji blagoslovili najino ljubezen, in mi rekli, ako Matevža ljubim, naj mu premoženja darujem, kar hočem. Ako bi jaz to storila, kako radi bi me potem omožili, z Matevžem. Mislim pa, da se bote poprej omečili. Matevž je reven, pa je čverst, priden in srečen; čez vse to ga pa jaz tudi ljubim; in hiša ima dosti premoženja za oba. Saj ne prosim vaše dote, ampak dovolite mi samo to, da s podedovanim premoženjem smem vzeti tudi ženina, ktere ga so mi ranjka dobrotnica blagoslovili na smertni postelji.“

Rad bi povedal, da je Mica pri teh besedah očeta objimčkala in božala, pa to na Kranjskem ni v navadi. Proseče je Mica stala pred očetom; oče je pa molčé pred se gledal.

„Kaj bi premišljevali, oče!“ Matevž spregovoril. „Obljubili ste mi, Mica, ako vam naštejem dvanajst sto svojega denarja. Niste mi tega zastonj rekli. Zapisal sem se v Laško armado, samo zato, da sem mogel v vojski hitreje dobiček delati. Ker sem kupčije bil vaju, in ni bilo družih barantačev pri naših vojakih, sem srečo imel veliko. Tukaj imate več kakor dvanajst sto cekinov. Izgovoril in položil je dva težka žakelja pred Krucmana. Krucmanu je pa ogenj šinil v obraz. Veselo je stisnil Matevžu roko, rekoč: „Jaz sem mož beseda, ti si pa moj zet. . . Mica, teči po mater v zelnik, naj pridejo Matevža gledat. Danes se ne bo več delalo; ampak Matevža bomo poslušali, in pili v njegovo zdravje. Vsa vas mora vediti, da smo veseli!“

Repate zvezde.

(Spisal A. Müllner.)

(Konec.)

Če repato zvezdo ali s prostimi očmi ali z daljnogledom bolj na tanjko ogledujemo, zapazimo večidel pri vsaki okroglo bolj svitlo glavo, katere se pri raznih zvezdah mnogoobličn rep derži. Rep je večidel od solnca obrnjen, le malo kdaj proti solncu sega in imenovali so nekdaj perve repate, te pa bradate zvezde. Zdaj se vse zovejo „repate“ in tudi tacih bomo ome-

nili, ktere so po njih naravi pravi kometi, čeravno nimajo repa. Glava repatih zvezd se v sredi vselej naj bolj sveti in imenuje se ta kraj jedro. Rep je podoben svetlemu traku, ki se glave derži. Podoba njegova zamore imeti razne oblike. Ali je raven ali kriv, ali je skoz in skoz enako širok, ali je proti koncu širji ali oži.

Kar pravo naravo repa in glave zadene, drugega ne moremo reči, kakor to, da sta zlo zlo zračna in zgodilo se je po tem takem, da se je ravno tista zvezda v malo urah, ako se je zopet vernila, tako zlo spremeniła, da je ni bilo več po podobi spoznati.

Rep in glava sta, kakor sem že omenil, tako zračna, da se večidel naj manje zvezde skoz nje vidijo. Vodena megla je vsakemu znana, in ako je količko gosta, se na deset korakov ne vidi skoz njo; skozi rep kometov se pa zvezdice vidijo, čeravno je večidel veliko tisuč milj debel in včasih neizrečeno dolg, kakor pri zvezdah leta 1680 in 1811, pri kterih je bil rep tako dolg kakor je daleč zemlja od solnca, to je 21 milijonov milj.

Ker je rep vselej ob krajih bolj svetel, kakor proti sredi, menijo zvezdogledi, da ima podobo cevi, in lahko je zapopasti, da je tedaj pri kraju gostejši, kakor na votli sredi.

Znano je veliko veliko repatih zvezd in veliko sto in sto se bi jih lahko naštelo iz starih zapisov; ali učeni zvezdogledi se le s tistimi pečajo, katerih tek se jim po zapisih prerajtati da. Ali naši pobožni predniki niso v svojem strahu časa imeli premišljevat in oglelovati sledi takih zvezd, so raji molili in prosili, da bi Bog kmalo neukrotno pošast z neba pahnil. Sami Kitajci se niso bali tih božjih šib, in so jih bolj natanjko zasledovali, in po Mantualinu, kitajskem zvezdogledu, so naši zvezdogledi pota več prejšnjih zvezd izrajtali; tacih zvezd z zrajtanimi poti se šteje okoli 140.

V sledečem kazalu so sestavljene po stoletjih sploh zapazene in gotovo omenjene repate zvezde:

Stoletje	Število zapazanih zvezd.	Stoletje	Število zapazanih zvezd.
I.	22	XII.	26
II.	23	XIII.	26
III.	44	XIV.	29
IV.	27	XV.	27
V.	16	XVI.	34
VI.	25	XVII.	35
VII.	22	XVIII.	64
VIII.	16	XIX.	v prvi polovici 80
IX.	42		
X.	26		Skupaj . 617
XI.	36		

Vidi se, da v zadnjih dveh stoletjih se je število repatih zvezd zlo zvikšalo, ker se zdaj prostim očem nevidljive zvezde z daljnogledi zapazujejo. Prerajtali so zvezdogledi, da število repatih zvezd je nezmerno veliko, in ako rečem, da se jih naj manj 500.000 ceni, je to tako verjetno, kakor da se zavolj silovitih daljav le malokdaj ktera nam prikazuje, zemlji se približevaje.

Med vsimi temi pa le poznamo pri štirih pota tako na tanjko, da vemo v koliko letih se spet vračajo in te štiri so: Enke-jeva, Biela-jeva, Faye-tova in Halley-ova. Ime so dobile po zvezdogledih, ki so jih našli ali njih pota zrajtali.

Sučejo se namreč te repate zvezde v elipsah ali potegnjenih krogih okoli solnca v večletnih dobah tako, da se mu enkrat bližajo in potem zopet oddaljujejo. Gori imenovane pa potrebujejo v doveršenje svojih potov: Enke-jeva $3\frac{3}{10}$ let, to je 3 leta, 3 mesce in 22 dni; Biela-jeva $6\frac{3}{4}$ let; Faye-tova $7\frac{1}{2}$ let in Halley-ova 76 let in 1 mesec. Naša zemlja doverši, kakor je znano, svojo pot okoli solnca v enem letu, ter se s hitrostjo 4 milj v sekundi naprej pomika. Ali veliko več množica teh lepih stvari se po veliko daljih potih pomika; tako potrebuje lepa zvezda leta 1811 po Argelandrovem računu 3065 let, strašno velika zvezda leta 1680, po Enketovem, 8800 let, da doverši svoje pota. Odmikajo se tedaj prva 21 in druga 44krat dalje od solnca, kakor je planet Uran od njega oddaljen; to je 8400 in 17600 milijonov milj. V take nezmerne daljave gospodari še solnce, s svojo močjo vladaje njih pota. Ali pomikovala se je tudi zvezda leta 1680, ko je bila solncu naj bližja, 53 milj v sekundi, tedaj 13krat hitreje, kakor naša zemlja, in ko je bila naj dalja od solnca, komaj 10 čevljev v ravno tistem času.

Tako neizmeren je naš svet, proti kateremu je naša zemlja le prah. In kaj je človek proti zemlji — zopet prah, — ali v tem prahu se v nemajo žarki uma, kteri segajo od stoletja do stoletja v večje daljave, v neizmerniške globočine in višine, in že so dosegli kraje, kamor solnčnih žarkov luč več ne sveti.

Kar velikost glav repatih zvezd zadene, se more reči, da so zlo neenake; široke so med 3600 in 225000 geografičnimi miljami.

Zgodilo se je že, da se je repata zvezda v dve razdelila, kar se je Biela-jevi primerilo. Obe zvezdi ste se potem vstric pomikale leta 1846, kakih 41 tisuč milj saksebi. Leta 1852 ste bile zopet obe zvezdi viditi ali zdaj že 326 do 352 tisuč milj saksebi.

Uprašal bode zdaj marsikteri mojih bravcov: Kaj so tedaj vender repate zvezde? Kakošna je njih soštava? Ali reči moramo: Ne vemo!

Le to je gotovo, da so vse zračne, po sebi svetle, čeravno nekoliko luči tudi od solnca sprejemajo, in veliko veliko tanje sostave, kakor naj tanji dim ali naj redkeja megla na naši zemlji. To je uprašanje, kteremu le ta odgovor dati zamoremo, in da bo gotovo še dolgo dolgo terpelo, preden se bode dalo kaj bolj gotovega odgovoriti. Skleniti hočem ta oddelek s pravljico, ktera se od slavnega Mairana, učenega tajnika akademije pariške, pripoveduje:

Prišla je namreč nekega večera dvorna gospa na zvezdoglednico in Mairana med drugim poprašja: Prosim, gospod, ali bi mi hotli povedati, kaj pomenijo maroge na planetu Jupiterju? — Ne vem, odgovori kratko slavni zvezdogled. — Zakaj, vpraša gospa dalje, je Saturn edini planet z obročem? — Ne vem, se zopet glasi odgovor. — Čemu, vpraša dalje žena oponosno, je tedaj biti ud učene akademije? — Odgovor vediti: — ne vem.

Še to naj opomnim, da je kralj danski Friderik II. zlato svetinjo napravil, katera naj se podeli vsakemu zvezdogledu, ki ima srečo novo repato zvezdo zaslediti. Kinčana je svetinja s podobo kraljevo in z imenom zvezdogleda, ki jo je zaslužil, z napisom latinskim: „Nec frustra signorum obitum spectamus et ortum.“ (Znaminj nebeških zastonj ne zremo izhoda in zatona).

Ostane nam zdaj še odgovoriti na uprašanje: ali bi bilo mogoče, da se kaka repata zvezda v našo zemljo zaleti, in kateri bi bili nasledki?

Strosili so večkrat, ako se je kaka repata zvezda bližala, postopači, da ta ali una bo v našo zemljo zadela in potem, gorje! Našli so se ljudje, ki so jim verjeli in vsi obupni konec sveta pričakovali.

Ali mislimo si vender, da bi srečala repata zvezda s svojo glavo našo zemljo na njeni poti in terčila bi se potem ž njo skupaj. Kaj bi se zgoditi moglo?

Kakor sem že omenil, predirja naša zemlja 4 milje v sekundi in ž njo se vse, kar je na nji, morje in zrak z ravno tisto hitrostjo naprej pomika. Ako bi tedaj zemlja v kako drugo zvezdo zadela, se bi morala hipoma ustaviti; ali neizmerno morje moglo tako hitro vstaviti, temuč planilo bi s strašno močjo čez suho zemljo in v malo trenutkih bi vse suho le eno jezero postalo. Da bi moralo tako biti, vsakdo vidi, če skledo polno vode hitro naprej pomiče, in jo hipoma ustavi; kako bo voda čez skledo plusnila.

Ali bi pa kaj takega se zgodilo zemlji, če bi se z repato zvezdo skup terčila? Reči moramo za gotovo, da ne. — Ne zemlji se je bati zračnih repatih zvezd, temuč tem naše zemlje. Potegnila bi jo zemljo nase in zdelo se bi nam, kakor da bi redka svitla megla nas zagernila, skoz katero bi pa zvezdato nebo tako natanjko vidili, kakor ga zdaj. In zemlja se bi sukala naprej in naprej, kakor se suče neizmerne čase!

Je pa tudi v resnici mogoče, da bi se kterikrat repata zvezda vergla na zemljo? Da — mogoče je in clo zrajtalo se je, kako in kaj.

Opomniti moram tukaj, zakaj bi to mogoče bilo. Suče se namreč zemlja skoraj v krogu okoli solnca, repate zvezde pa v elipsah tudi okoli solnca, zgodi se tedaj včasih, da se pot zemlje križa s potjo repate zvezde; tedaj je le na križpotju mogoče, da se zadene in to le tedaj, ako obé v enem trenutku pridete v taisti kraj. Skazal je pa račun, da zmed 280 milijonovkrat se le enkrat zgoditi more, da bi se zemlja z glavo repate zvezde terčila; in da med ravno tolikokrat 10 do 20 krat v rep zadela; tedaj ravno tako, kakor da bi človek izmed 281 milijonov pšeničnih zern eno ali 10 ječmenovih mahoma zgrabiti hotel.

Vidili smo tedaj kako bedasto in človeškega uma ne vredno je, ako se ljudje repatih zvezd kakor hudo delnikov in pošasti bojé, katerim pa uiti ne morejo, in te lepe in čudovitne stvari neizmernega sveta s strahom in trepetom ogledujejo.

Vidili smo, v kakšne zmote in nespametne misli je ošabni človeški um zagazil, iz katerih ga le prava omika izpeljati zamore. Temne in žalostne čase je prestal ali s svojo močjo se je po tisučletnem spanju zdramil in dirja proti luči omike, katere pravo pot je nastopil in s katere ga nobena moč sveta več odpraviti ne more. Vrinile so se mu globoko v serce korenine praznih vér, katere puliti in trebiti se je še le pred nekoliko stoletji s plugom pameti, z brano naravoslovskih učenost začelo, in veselo že kali in raste žlahtno zernje resnice na rodovitnem polju človeštva.

Besednik.

✓ Iz Grada 11. junija. — G. Krek. — Šolsko leto se že koncu bliža in vprašanje, ki se vsacemu vrniti mora, je: Kako bomo pričeli prihodnje? Ali se bomo še držali starega kopita in vergli slovenščino pod klop, ali ji bomo dali veljavo, ki ji gre po pravici? Kdor resnico ljubi in pravično misli, mu bo zadnje gotovo bolj po všeči memo pervega. Ako pa hočemo slovenščini dati veljavo v šolah in menimo, da mora biti od zdaj učni jezik, se nam je treba podvizati in vse storiti, kar nam je potrebnega, da bomo spodobno vmestili slovenščino v šole.

Treba nam je naj bolj knjig, ki bodo nadomestovale sedanje. Kar tiče te reči, si skoro ne upam družega svetovati, kot to, kar je že nekdo pred mano omenil, da bi se umni možjé berž ko berž snidili in se posvetovali o tej zadevi. Toliko pa vender tu opomnim, da možje, ki se bodo spisovanja knjig lotili naj bi skušali urno dogotoveljati dela, da jih bodo učenci urno dobili. Zavernil bi me kdo, da bodo po takem knjige, ako bodo v naglici spisane, pomankljive. Tudi jaz temu pritegnem, ali odgovoriti moram, da tako potrebne reči ne smejo čakati odloga. Pogreški in pomankljivosti, ki se lahko in se bodo zdaj vrinile, bi se dale potem spet popraviti, ali pa knjige čisto predelati, ko bo treba novega natisa. Svetovati bi tedaj bilo, da bi se prvič tiskalo manj iztisov. To bi bilo dvakrat koristno; natiskovanje bi se urno odcedalo in poprej bi bilo treba nove izdaje. Svetovalo se je nekje, da bi učenci prejemale knjige po polah nasproti, da bi jih imeli poprej. Ta misel je sicer dobra, a ni praktična. Govoril sem z zvedenimi možmi in pravili so mi, kako počasno se odcedajo knjige, ki jih natiskovati daje ministerstvo. Da bo pri šolskih knjigah ministerstvo poskerbela izdajanje, ni dvomiti; vsaj je to bilo tudi do zdaj takó in se še ni predelalo. Zgodilo bi se tedaj, da bi bilo že konec leta in učenci bi imeli pol dela ali pa še toliko ne. Res da mi spet lahko kdo odgovori, da je bolje imeti nekaj kot pa nič. Na to bi jaz svetoval, da bi bilo naj bolje, ko bi se gospodje lotili težkega posla takó, da bi razkladali nekaj časa predmete po svojih rokopisih, ki so jih sestavili. Saj morajo pisati dijaki razkladanja in potem je gotovo vse eno, ako jih v tem jeziku pišejo ali v unem.

Kar tiče knjig, imam še nekaj omeniti, kar se bo pa tudi že takó zgodilo. Knjige morajo biti spisane vse v enem pravopisu, da razne oblike ne bodo motile in delale zmešnjav med dijaci. Pravijo, da je le duh, ki oživlja, in, da na oblike ni paziti. To pravijo tisti, ki nemajo tenkega ušesa, ali jaz in večina misli z mano vred drugače. Pisatelji šolskih knjig se bodo morali odvaditi starega kopita, in poprijeti se nove pisarije, ki je edino prava.

Druga ravno takó važna reč je pa: Kakó bodo učili na naših gimnazijah domači jezik od zdaj. Kako se je do zdaj godilo je znano in nespametno bi bilo, ko bi tu naštel vse grehe, ki smo jih storili. Da materinščina ni bila to, kar bi morala biti, ste vzlasti dve reči krive. Perva je, da do zdaj ni imela prave veljave; druga, da so jo dostokrat razkladali možje, ki so jo kot rojeni Slovenci znali le praktično in ne, kar je bolj potrebno, tudi teoretično. Tako se je vsaj godilo v Ljubljani, kar nam je znano iz lastne skušnje, seobno kar je odstopil ranji Metelko. Slovenščina je bila hudo razcepljena včas na pet in še več učiteljev, in le v zadnjih dveh razredih je bila to, kar bi bila morala tudi v poprejšnih biti. Do zadnjih dveh

razredov, je lahko vsak izvozil, da le ni pozabil tega, kar je prinesel iz očetovega doma. Ni bilo treba drugega znati, ko nekoliko brati in prevajati na nemški. Narodnemu jeziku se je tedaj skoro tako godilo kot francoščini ali talijanščini. Da se pa ne zamerim, moram vendar opomniti, da tudi tu velja: „Nulla regula sine exceptione.“ Učili so tudi v nižih razredih gospodje domači jezik, ki so mu vedli dajati pravico in s samo prestavo niso bili zadovoljni. Da se spet vernem. Ko je človek tako celih šest let dolgi čas prodajal in se le v prestavi vadi, je prisopil potem v sedmi razred. Tu se je še le začelo pravo učenje. Ali nemogoče je zidati na terbljeno podlago. Zato je pa bilo tudi dostokrat serčno prizadetje g. Marnovo zastoj, ker ni bilo korenin, ki bi poganjale. Trudil se je z dušo in telesom ves vnet za materinščino; razkladal je zraven staroslovenščino, in pozabil tudi ni domačega slovstva. Vse to bi se bilo kaj izverstno privileglo, ko bi bili dijaki, ako drugod ne, vsaj v slovnici domá. Ker so pa poprejšni gospodje s slovenščino mačehovali, je bilo tudi pri marsikomu vse brez koristi, ker se niso mogli lahko z najpotrebnišo rečjo pobratiti. To so čertice, ki sem si jih sam nabral na ljubljanski gimnaziji, ki je v sercu slovenske zemlje. Iz tega se da posneti, da bo treba v prihodnje drugači obertiti. Le takrat se bodo dijaki spešno učili slovenščine, ko se bode jela razlagati sistematično, in ko ne bo na toliko dostokrat publih kosov razcepljena. Da se slovenščina uči sistematično, je tako potrebno, ko punčica v očesu. To je moje domače mnenje v tej zadevi, kterega nobenemu nočem posiliti, ga pa vendar vsemu občinstvu za prevdarek prijazno ponudim. Ako ima kaj dobrega, me serčno veselí, ako pa ne, sem saj sprožil reč, ki je za nas zdaj tako važna.

Ovet slovenske poezije. S kratkim naukom o pesniških izdelkih za gimnazijalne in realne šole. Na svitlo dal A. Janežič, c. k. učitelj na višji realki v Celovcu. — Pod tim naslovom je ravno kar zagledala beli dan nabera slovenskih poezij, nabranih po livadah domačega pesništva. Namenjena je posebno odraščeni mladini po gimnazijah in realnih šolah, naj ji ogreva serce za milo domovino in sladko materno besedo in jo navdušuje za vse, kar je lepo in krasno. Saj je poezija tako rekoč ključ do mladostinega serca. — Cela zbirka obsega 100 večih ali manjih pesem od 32 različnih pesnikov; da se je od najboljših pesnikov, kakor so: Cegnar, Koseski, Levstik, Potočnik, Prešern, Svetličič, Valjavec, Vilhar in Vodnik — največ pesem v zbirko vzelo, se samo po sebi razumeva. Izbrale so se pa samo take, ki so dovršene po oblici in po njih zapopadku odraščeni mladini primérne. Vse tiste mesta, ktere bi utegnile žaliti nežni mladostni čut, so se vestno odstranile ali prekrojile, kakor na primer v „Kerstu pri Savici“ dve strofi. Pespam je tudi pridjan poduk o pevskem zlogu in o vseh pesniških izdelkih, prav kratko, pa vendar za podlago šolskega nauka dosti obširno načertan, da je več prostora za poezije ostalo. V dodatku je pridjanih tudi nekaj poezij iz hervažkega slovstva od Gundulića, Gorgjića, Palmotića, Kanavelića, Mažuranića, Preradovića in St. Vraza in pa kitica serbskih prislovic, s cirilskimi pismeni natisnjenih, da se naša mladina polagoma tudi hervažčine in cirilice privadi, da postane vgodna za jugoslovensko vseučilišče, ki se v bližnjem Zagrebu utemeljuje. Oprava cele knjige je prav lična in

vkusna in šteje 120 strani drobnega, pa vendar za okó dobro razločnega natisa v osmerki. Cena ji bo po vseh bukvarnicah 70 nkr.

* S prihodnjim polletjem začneta v Celovcu dva nova politična časnika izhajati, eden pod naslovom „Zeitung für Kärnten“, drugi pa pod naslovom „**Stimmen aus Innerösterreich**“, Beiträge zur Durchführung der nationalen, kirchlichen und politischen Freiheit und Gleichberechtigung. „Zeitung für Kärnten“ bo vredoval g. dr. A. Hussa, znan po svoji polemiki zoper slovenščino; „Stimmen aus Innerösterreich“ pa naš slovecí rodoljub in neprestrašen borivec za narodne pravice slovenskega naroda, g. duh. svetovavec Andrej Einspieler. Ta periodični list se bo, kot organ vseh Slovencev, z možko in krepko besedo poganjal za djansko izpeljavo po cesarski besedi obljubljene enakopravnosti. Prinašal bo a) obširne razprave o didaktičnih in narodskih, o družbenih in upravnih, o cerkvenih in političnih zadevah; b) pregled imenitnejših slovenstvu sovražnih sestavkov po nemških časnikih in njih pojasnovanje; c) čertice najzanemiviših posvetovanj deželnih zborov in deržavnega svetovavstva; d) izvirne dopise iz vseh avstrijskih dežel in e) kratek pregled imenitnejših političnih dogodb. Izhajal bo ta za nas Slovence preimenitni časnik v zvezkih po 4 pole v osmerki. 1. in 2. zvezek izideta 1. avgusta in dalje vsako peto nedeljo eden, da jih pride do konca leta šestero na svitlo. Naročnina za 6 prvih zvezkov iznaša v Celovcu 2 gld., s poštnino vred pa 2 gld. 50 nkr. Ne dvomimo, da se bo razširil ta časnik po vseh slovenskih deželah, posebno pa po mestih in terjih, kjer šteje slovenščina še toliko nasprotnikov, ki jo le zato sovražijo, ker ne poznajo slovenskih prizadev. Prepričani smo si, da postane ta periodični list verno glasilo vseh naših željá in potreb in da bo s časom sebi in slovenščini prijateljev pridobil tudi v tistih krajih, kamor v slovenščini pisani časniki ne zahajajo. Naj pride čast. g. rodoljuba iz vseh strani prav obilno podpornikov na pomoč! Naročila se pošiljajo vredniku samemu ali Leonovi tiskarnici v Celovcu.

Povabilo na naročbo.

Kakor doslej bo prinašal „slov. Glasnik“ tudi v prihodnjem polletju razno lepoznavsko blago v vezani in nevezani besedi za poduk in kratek čas. Izhajal bo kakor doslej dvakrat v mescu s prilogo „Maria Stuart“, ki jo bomo od 15. julja naprej vsakemu Glasnikovemu listu pridedali, da se prej cela (14 pol) čast. gg. naročnikom v roke podá. Prizadevali si bomo iz vseh močí, da se Glasnik čedalje bolj prikupi svojim bravcom in marsikaj lepega in zanimivega imamo že pripravljene za drugo polletje. Samo prosimo, da ga častiti gg. domorodci s prav obilnimi naročbami podpirajo. Polletna naročnina iznaša 1 gld. 50 kr. s poštnino vred. Naj se nam kmalo poslati blagovoli, ker bomo zavoljo previsocih stroškov, ki so v poslednjih mesecih skoraj za tretjino poskočili, samo toliko iztisov napravljati dajali, kolikor se naročnikov oglasi. Sicer bi marsikomu poznejih naročnikov, kakor se je zgodilo prvo polletje, z vsimi listi postreči ne mogli.

Kdor želí naš list o šolskih praznikih kam drugam dobivati, naj nam to vsaj do konca julja naznani.

V Celovcu 15. junija 1861.

Vredništvo.